

“O‘ZBEKISTON EKOLOGIK SIYOSATINING RIVOJLANISH
YO‘NALISHLARI”

Xudoyberdieva Gulinargiz

Xalqaro jurnalistika fakulteti talabasi

fakultetigulinargizxudoyberdieva@53gmail.com +998999819202

Anotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasi ekologik siyosatining shakllanishi, huquqiy asoslari, ustuvor yo‘nalishlari va istiqboldagi rivojlanish tendensiyalari tahlil qilingan. Mamlakatda atrof-muhitni muhofaza qilishga oid qonunchilik, “yashil” iqtisodiyotga o‘tish, ekologik xavfsizlikni ta‘minlash va aholining ekologik madaniyatini oshirishga qaratilgan davlat dasturlari yoritilgan. Shuningdek, “Yashil makon” tashabbusi, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikdagi loyihalar va ekologik ta‘lim sohasidagi islohotlar ko‘rib chiqilgan. Maqola yakunida O‘zbekiston ekologik siyosatining takomillashuv yo‘nalishlariga oid tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston, ekologik siyosat, atrof-muhit, yashil iqtisodiyot, ekologik xavfsizlik, ekologik ta‘lim, “Yashil makon”, qonunchilik, ekologik islohotlar, barqaror rivojlanish.

KIRISH

Ekologik siyosatning dolzarbligi: Global ekologik muammolar fonida O‘zbekistonning ekologik siyosati ahamiyat kasb etmoqda. Iqlim o‘zgarishi, suv resurslarining kamayishi, havo ifloslanishi kabi muammolar mamlakatda ekologik siyosatni takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Maqolaning maqsadi: O‘zbekiston ekologik siyosatining asosiy yo‘nalishlari, amalga oshirilayotgan islohotlar, huquqiy asoslar va istiqboldagi rejalarni tahlil qilish.[1]

I. O‘zbekiston ekologik siyosatining huquqiy asoslari: Konstitutsiyaviy normalar:

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 50, 54, 55 va 100-moddalarida ekologik munosabatlar, fuqarolarning ekologik burchi, mulkdan ekologik foydalanish talablari va davlat ekologik siyosatini amalga oshirish prinsiplari belgilangan . Asosiy qonunlar: “Atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonun, “Ekologik ekspertiza to‘g‘risida”gi Qonun, “Radiatsion xavfsizlik to‘g‘risida”gi Qonun, Davlat dasturlari: “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi 2025-yil 30-yanvardagi PF-16-sonli Prezident farmoni: Atrof-muhitni asrash va “yashil iqtisodiyot” yilida amalga oshirishga oid davlat dasturi .[2]

II. Ekologik siyosatning ustuvor yo‘nalishlari; 1. Atrof-muhitni muhofaza qilish: Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, Havo, suv va tuproq ifloslanishini kamaytirish. Biologik xilma-xillikni saqlash. 2. Ekologik xavfsizlikni ta‘minlash: Aholining ekologik xavfsizligini oshirish. Favqulodda ekologik holatlarning oldini olish. 3. “Yashil” iqtisodiyotga o‘tish: Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish. Ekologik toza texnologiyalarni joriy etish. Sanoat korxonalarida ekologik standartlarni qo‘llash 4. Ekologik ta‘lim va

madaniyatni rivojlantirish: Aholining ekologik madaniyatini oshirish. Ekologik ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish. [3]

III. Amaldagi dasturlar va tashabbuslar, “Yashil makon” umummilliy loyihasi: Har yili millionlab daraxt va ko'chatlar ekish orqali ekologik muhitni yaxshilashga qaratilgan loyiha. Ekologik ma'lumotlarning ochiqligi.[4] 2025-yil 1-dekabrdan boshlab Ekologiya vazirligi atrof tabiiy muhitning davlat monitoringi tizimi ma'lumotlari bazalarining jamoatchilik uchun ochiqligini ta'minlaydi. Ekologik madaniyatni oshirish konsepsiyasi: 2030-yilgacha aholining ekologik madaniyatini yuksaltirish konsepsiyasi tasdiqlandi. Bu konsepsiya doirasida maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari va umumiy o'rta ta'lim tizimi o'quvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirish maqsad qilingan .[5]

IV. Xalqaro hamkorlik va ekologik loyihalar. BMT Taraqqiyot dasturi bilan hamkorlik: O'zbekiston Ekologiya vazirligi va BMT Taraqqiyot dasturi hamkorligida 6,5 million dollarlik ikkita xalqaro loyiha ishga tushirildi. Ushbu loyihalar 2030 yilgacha amalga oshirilishi rejalashtirilgan . Global ekologik fond (GEF) bilan hamkorlik: Biologik xilmaxillikni saqlash bo'yicha milliy strategiya va harakatlar rejasini yangilashni qo'llab-quvvatlash bo'yicha kompleks dastur amalga oshirilmoqda.[6]

V. Ekologik siyosatning istiqboldagi yo'nalishlari. Ekologik ta'limni kuchaytirish: Ekologik ta'lim va tarbiya jarayonini samarali tashkil etish, yosh avlodning ekologik savodxonligini oshirish. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish: Ekologik monitoring tizimlarini rivojlantirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini ekologik boshqaruvda qo'llash. Hududiy ekologik strategiyalarni ishlab chiqish, Har bir viloyat va tuman uchun alohida ekologik strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish.[7]

XULOSA

O'zbekiston ekologik siyosati so'nggi yillarda izchil va tizimli ravishda rivojlanib borayotgan muhim sohalaridan biri hisoblanadi. Atrof-muhit muhofazasi, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, aholining ekologik xavfsizligi va sog'lig'ini ta'minlash, ekologik madaniyatni oshirish bugungi kundagi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlariga aylangan. Maqolada ko'rib chiqilganidek, O'zbekiston Respublikasi ekologik siyosatining mustahkam huquqiy asoslari mavjud. Jumladan, “Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida”gi qonun, “Ekologik ekspertiza to'g'risida”gi qonun va boshqa normativ hujjatlar ekologik boshqaruv va muhofaza choralariining huquqiy zaminini yaratadi. 2025-yildan kuchga kirayotgan yangi qarorlar va Prezident farmonlari ushbu yo'nalishdagi islohotlarga yangicha sur'at baxsh etmoqda. Ekologik siyosatning amaliy jihatlari ham tobora kengaymoqda. “Yashil makon” umumxalq harakati nafaqat ekologik holatni yaxshilash, balki fuqarolarning ekologik ongini shakllantirishda muhim rol o'ynayapti. Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, sanoatdagi “yashil texnologiyalar”ni tatbiq etish orqali O'zbekiston barqaror rivojlanish yo'liga o'tmoqda. Xalqaro hamkorlik, xususan BMT, GEF, UNDP kabi tashkilotlar bilan hamkorlikdagi ekologik loyihalar milliy strategiyani ilmiy asosda va global tajriba bilan uyg'unlashtirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, ekologik ma'lumotlarning ochiqqlanishi, jamoatchilik nazorati, fuqarolar ishtirokini kuchaytirish — bu

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

boradagi islohotlarning samaradorligini oshirmoqda. Kelgusida O'zbekiston ekologik siyosatini quyidagi yo'nalishlar bo'yicha chuqurlashtirish zarur:

- ekologik ta'lim va tarbiyani maktabgacha yoshdan boshlab kuchaytirish;
- innovatsion monitoring tizimlarini joriy etish;
- ekologik axborot texnologiyalarini rivojlantirish;
- hududiy ekologik dasturlarni ishlab chiqish;
- fuqarolik jamiyati va nodavlat tashkilotlar ishtirokini kengaytirish.

Shunday qilib, ekologik siyosat nafaqat hukumat darajasidagi siyosiy qarorlar, balki jamiyatning har bir a'zosining ongli ishtirokini talab qiladi. O'zbekiston ekologik barqarorlik sari qat'iy va mas'uliyatli qadamlar tashlamoqda va bu jarayonda ta'lim, texnologiya va jamoatchilik bilan uyg'un harakat asosiy omilga aylanmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 1992-yil 8-dekabr.
2. O'zbekiston Respublikasi "Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni. 2013-yil.
3. O'zbekiston Respublikasi "Ekologik ekspertiza to'g'risida"gi Qonuni. 2000-yil.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 30-yanvardagi PF-16-son Farmoni — "Yashil makon" umumxalq loyihasini kengaytirish va ekologik muhitni yaxshilash to'g'risida. Lex.uz(<https://lex.uz/uz/docs/-7369703>)
5. Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi rasmiy sayti — eco.gov.uz(<https://eco.gov.uz/>)
6. "2030-yilgacha aholining ekologik madaniyatini yuksaltirish konsepsiyasi". O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 2024-yil.
7. O'zbekiston Respublikasi "Yashil iqtisodiyot" strategiyasi – Ekologik barqarorlik va resurslardan oqilona foydalanish. (Toshkent, 2023).